

AMMATILLISEN TYÖSKENTELYN PERUSTA KASVATUS- JA HOITOTYÖSSÄ (itsenäisesti)

Tämä osio sisältää 10 tehtävää, jotka opiskelija tekee itsenäisesti omaan tahtiinsa. Tehtävät oltava tehtynä viimeistään ennen koulutuksen toista ammattiosaamisen näyttöä. Tässä esitellään tehtävistä neljä (1., 2., 4. ja 7.).

Lait, arvot ja toimintaperiaatteet:

- **Lapsen oikeudet** → 1. TEHTÄVÄ
- **Keskeinen lainsäädäntö** → 2. TEHTÄVÄ
- Ammattieettinen osaaminen → 3. TEHTÄVÄ
- **Tietosuoja ja salassapito** → 4. TEHTÄVÄ
- Viestintä ja sosiaalinen media → 5. TEHTÄVÄ
- Omavalvonta ja laatusuosituksien → 6. TEHTÄVÄ

Suunnitelmallinen työskentely:

- **Työntekijän vahvuudet ja oman toiminnan kehittäminen** → 7. TEHTÄVÄ
- Moniammatillisuus → 8. TEHTÄVÄ
- Hyvän työilmapiirin edistäminen → 9. TEHTÄVÄ
- Turvallinen kasvatus- ja hoitotyö → 10. TEHTÄVÄ

1. TEHTÄVÄ: Lapsen oikeudet

TAVOITE:

- Toimit asiakkaan perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen ja lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan (35 osp)
- Toimit lapsen edun huomioiden (40 osp)
- Toimit lapsuuden itseisarvon huomioiden, suhtaudut lapseen arvostavasti ja näet jokaisen lapsen ainutlaatuisuuden (40 osp)

Mitä sinun pitää tehdä?

- Lue kirjasta luku Lapsen oikeudet.
- Tutustu Lapsen oikeuksien sopimukseen: [Lapsen oikeuksien sopimus tiivistettynä](#)
[Yleissopimus lapsen oikeuksista](#) (koko laki)
- Lue Lapsen oikeudet toteutuvat eri tasoilla (a).
- Lue Lasten oikeuksien valvonta (b).
- Palautettava tehtävä (c).
- Lisäksi mielenkiintoista luettavaa kiinnostuneille (d).

(a) Lapsen oikeudet toteutuvat eri tasoilla

Lapsen oikeudet ilmenevät kasvatusalalla monitasoisesti sekä **oikeudellisina velvoitteina, poliittisten päätösten kautta, eettisinä kysymyksinä ja arjen käytännöissä.**

OIKEUDELLINEN TASO

Keskeistä ammattilaisen toiminnan ja oikeussuojan kannalta on tunnistaa lapsen oikeuksien juridinen perusta. Lapsen oikeudet ovat osa perus- ja ihmisoikeusjärjestelmää. Juridinen perusta tekee perus- ja ihmisoikeuksien ja lasten oikeuksien edistämisestä opettajien ja kasvattajien velvoitteen. Sen lisäksi, että on tärkeää tuntea velvollisuutensa ja tietää, kuinka toimia ongelmatilanteissa, on jokapäiväinen arki tilaisuus edistää osallisuutta, kohtaamista ja lisätä luottamusta vaikutusmahdollisuuksiin. Suurin osa tilanteista varhaiskasvatuksessa ja koulussa ratkotaan kasvatuksellisin keinoin, mutta joissain tilanteissa saatetaan joutua kääntymään esimerkiksi laillisuusvalvonnan puoleen. (Voit lukea lisää tyyppillisistä oikeudellisista kanteluista Suomessa oppaasta [Perus- ja ihmisoikeudet kasvatusalalla.](#))

YHTEISKUNNALLINEN TASO

Ihmisoikeuksien toteutumisessa on aina mukana myös poliittinen taso, ja kasvatusalan toimijan on tärkeä tiedostaa yhteiskunnallinen ulottuvuus kaikessa toiminnassa. Poliittiset päätökset vaikuttavat siihen, mitä arvostetaan, millaisiin asioihin ohjataan resursseja ja huomioidaanko lapsen oikeudet ja lapsen etu päätöksissä. Erilaiset yhteiskunnalliset normit ja hierarkiat läpäisevät myös kasvatusalan. Esimerkiksi käsitys lapsuudesta vaikuttaa siihen, ymmärretäänkö lapsi tiedon tuottajana tai aktiivisena toimijana erilaisissa yhteisöissä (esim. kunta, lapsen lähiympäristö, koulu).

Laajempi katsantokanta auttaa myös ammattilaista hahmottamaan paikkaansa osana kokonaisuutta eli ajatusta siitä, ettei esimerkiksi opettaja yksin voi ratkaista kaikkea. Samalla oikeudellisen perustan tiedostaminen kirkastaa vastuuta arjen tilanteissa. Yhteiskunnallisen tason hahmottaminen auttaa myös vaatimaan eri tasoilta toimia lapsen oikeuksien toteutumisen eteen ja käynnistämään yhteistä keskustelua, miten lapsen edun mukaiset ratkaisut saataisiin osaksi yhteistä toimintaa.

ETIIKKA JA ARKI

Oikeudellisen tason hahmottaminen on tärkeää, mutta samalla on hyvä tiedostaa, ettei ole olemassa "sääntö- tai lakikirjaa", jonka pohjalta jokainen arjen tilanne olisi ratkaistavissa. Kuten kasvatus- ja opetusalan ammattilaiset tietävät, arki pitää sisällään muuttuvia nopeita tilanteita, jossa ratkaisuja tehdään nopeasti. Tästä syystä erityisesti eettisen ja juridisen perustan kirkastaminen itselle on tärkeää. Useita haastavia tilanteita ratkotaan eettisen harkinnan avulla, eikä kaikissa tilanteissa ole olemassa täydellistä ratkaisua. Esimerkiksi huoltajien intressien ja lapsen edun väliseen harkintaan voi sisältyä hankalia sensitiivisiä kysymyksiä. Näissä tilanteissa ihmisoikeusperustan tuntemus auttaa ja tuo ammattilaiselle oikeudellista turvaa ja eettistä selkänöjää.

Kaikkien näiden tasojen hahmottaminen auttaa ammattilaisia tärkeässä työssä ja lasten oikeuksien paremmassa toteutumisessa. Lapsen oikeuksien parempi toteutuminen edesauttaa lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä aktiivisten kansalaisten ja hyvinvoivien ihmisten kasvamisessa, jotka kykenevät yhteiskunnassa edistämään omien ja toisten oikeuksien toteutumista.

Lähde: https://www.eoppiva.fi/kurssit/lapsen-oikeudet-kasvatus-ja-opetuslalla/#/lessons/MhVjDftAIL0wHNbZh7hQD4C_k2ovsHp

(b) Lasten oikeuksien valvonta

Mitä oikeusasiamies tekee?

<https://www.oikeusasiamies.fi/web/lasten-ja-nuorten-sivut/mita-oikeusasiamies-tekee->

Mitä lapsiasiavaltuutettu tekee?

<https://lapsiasia.fi/lapsiasiavaltuutettu>

(c) Palautettava TEHTÄVÄ:

Perehdy työpaikkasi toimintaa ohjaaviin arvoihin sekä määriteltyyn visioon, joka kuvaa työpaikan tehtävää. Visio antaa merkityksen tehtävälle työlle. Miten lapsen oikeudet näyttäytyvät työpaikan laatukriteereissä tai strategiassa? Miten arvot ja toimintaperiaatteet ohjaavat työpaikan toimintaa ja näkyvät tekoina lasten hyväksi?

PALAUTA Moodleen viimeistään ennen syksyn työssäoppimisjaksoa.

(d) Mielenkiintoista luettavaa

[Lapsen oikeudet varhaiskasvatuksessa \(MLL\)](#)

[Suomen kansallinen lapsistrategia](#)

2. TEHTÄVÄ: Keskeinen lainsäädäntö

TAVOITE:

- Osaat noudattaa kasvat-, sosiaali- ja terveysalan säädöksiä ja määräyksiä sekä hallinto- ja julkisuuslain periaatteita ja perustella monipuolisesti toimintaasi. (35 osp)
- Osaat noudattaa varhaiskasvatusta ohjaavaa lainsäädäntöä sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteita (40 osp)
- Noudatat lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuutta (40 osp)

Mitä sinun pitää tehdä?

- Lue kirjan luku Keskeinen lainsäädäntö.
- Tutustu lakeihin: [Varhaiskasvatusta koskeva lainsäädäntö](#)
[Lait ja asetukset: Nuoriso](#)
- Silmäile [Varhaiskasvatuksen ABC 2023](#) (luvut 2 – 6). Oppaasta löytyy paljon muutakin hyödyllistä.
- Mielenkiintoista luettavaa löytyy myös osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus> (esim. varhaiskasvatussuunnitelma-mallilomake ja ohjeistus)
- **TEHTÄVÄ:** Tee FORMS-testi viereisestä linkistä → <https://forms.office.com/e/i07FF6PRHP>

4. TEHTÄVÄ: Tietosuoja ja salassapito

TAVOITE:

- Noudata tietosuojaa ja salassapitoa.

Mitä sinun pitää tehdä?

- Lue kirjasta luku Tietosuoja ja salassapito.
- Silmäile [Varhaiskasvatuksen ABC 2023](#) (luku 11: Salassapito ja tiedon siirto).
- Lue ajatuksella [Salassapito, tietosuoja ja tietojen säilyttäminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa](#)
- Mielenkiintoista luettavaa [Tietosuojaosaaminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa](#)
- **TEHTÄVÄ:** Perehdy työpaikkasi tietosuojaohjeistuksiin ja tietosuojan noudattamisen käytäntöihin. Vastaa kysymyksiin: Millaiset lapsen liittyvät asiat työssä ovat salassa pidettäviä?
Millaisissa poikkeustilanteissa lapsen tietoja voidaan jakaa eteenpäin kysymättä huoltajilta lupaa?

VERTAA omaa vastaustasi Moodlessa olevaan mallivastaukseen.

4. MALLIVASTAUS: Tietosuoja ja salassapito

Millaiset lapsen liittyvät asiat työssä ovat salassa pidettäviä?

Varhaiskasvatuksessa **salassa pidettävää** on ainakin:

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
- Lapsen tuen tarve, tukitoimet ja tukea koskevat hallintopäätökset
- Terveystta, varallisuutta tai henkilökohtaisia oloja koskevat tiedot (julkisuuslaki 24 §)

Esiopetuksessa **salassa pidettävää** on ainakin:

- Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma/henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma
- Lapsen tuen tarve, tukitoimet ja tukea koskevat hallintopäätökset
- Lapsen opiskeluhoitokertomus
- Terveystta, varallisuutta tai henkilökohtaisia oloja koskevat tiedot (julkisuuslaki 24 §)

Nämä salassapitovelvoitteet koskevat sekä yksityisiä että julkisia varhaiskasvatuspalvelujen ja esiopetuksen järjestäjiä.

Millaisissa poikkeustilanteissa lapsen tietoja voidaan jakaa eteenpäin kysymättä huoltajalta lupaa?

Salassapidon estämättä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstöllä on velvollisuus tehdä:

- Lastensuojeluilmoitus, jos ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä;
- Ilmoitus sekä poliisiin että lastensuojeluun, jos on tehtävässään saanut tiedon, jonka perusteella syytä epäillä lapsen kohdistuvaa seksuaalirikosta tai tiettyjä henkeen tai terveyteen kohdistuvia rikoksia;
- Lisäksi oikeus ilmoittaa poliisisille, jos on tehtävässään saanut tietoja, joiden perusteella on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

Lastensuojeluun ja poliisiin voi olla aina yhteydessä ilman nimiä ja konsultoida heitä.

Ilmoitusvelvollisuus on kaikilla varhaiskasvatuksen henkilökuntaan kuuluvilla.

7. TEHTÄVÄ: Työntekijän vahvuudet ja oman toiminnan kehittäminen

TAVOITTEET:

- Tunnistat monipuolisesti vahvuksiasi ja kehittämisalueitasi sekä asetat realistisia tavoitteita ammatilliselle kasvullesi.
- Kehität toimintaasi palautteen ja työn vaatimusten mukaan. Ylläpidät ammatin edellyttämiä tietoja tai taitoja sekä perustelet toimintaasi liittyviä ratkaisuja ammatillisella tiedolla. Arvioit realistisesti ja monipuolisesti omaa oppimistasi ja osaamistasi.

TEHTÄVÄ:

- Lue kirjasta luku Työntekijän vahvuudet ja oman toiminnan kehittäminen.
- Lue dokumentti Ammatillinen kasvu.
- Tee vahvuuksistasi ja kehittämiskohteistasi SWOT-analyysi. Pohdi omia vahvuuksiasi, heikkouksiasi, mahdollisuuksiasi ja uhkiasi.
- Palauta pohdintasi Moodleen.

SWOT	<u>Positiiviset</u>	<u>Negatiiviset</u>
<u>Sisäiset</u> asiat	<u>Vahvuudet</u> (Strength)	<u>Heikkoudet</u> (Weakness)
<u>Ulkoiset</u> asiat	<u>Mahdollisuudet</u> (Opportunity)	<u>Uhat</u> (Threat)